MUHANDISLIK & IQTISODIYOT

№5

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik, fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026
MAY

Milliy nashrlar

OAK: https://oak.uz/pages/4802

05.00.00 - Texnika fanlari
08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

ISSN: 3060-463X

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta’limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, may.

Bosh muharrir:
Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Shakarov Zafar G‘afforovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay’ati:
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor
Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor
Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bo‘taboyev Mahammadjon To‘ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,
Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent
Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Sharipov Sardor Begmaxmat o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Tursunov Ulug‘bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD
Botirov Bozorbek Musurmon o‘g‘li, Texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)
Jo‘raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.
Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor
Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xolmirzayev Ulug‘bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta’limga oid ilmiy-amaliy jurnal

05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta’minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun’iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta’minoti
05.04.01 – Telekommunikasiya va kompyuter tizimlari, telekommunikasiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug‘lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To‘qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo‘l transportini ishlatish
05.08.06 – “G‘ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish” (texnika fanlari)
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta’minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog‘ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma’lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan “Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxati”ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo‘yicha “Muhandislik va iqtisodiyot” jurnali ro‘yxatga kiritilgan.

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ
Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo‘jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti” milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

STERJEN KO'NDALANG KESIM YUZASI ELLIPS SHAKLIDAGI TRANSFORMATORNING QISQA TUTASHUV PAYTIDAGI MEXANIK ZO'RIQISHGA CHIDAMLILIGI 10
Bekishev Allabergen Yergashevich, Yakubova Dilfuza Kuanishovna, Saidova Nozima Akkulovna
ВЛИЯНИЕ ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ ДИНАМИКИ НА РАЗВИТИЕ СФЕРЫ УСЛУГ: ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ РЕГИОНОВ УЗБЕКИСТАНА 19
Мусаева Шоира Азимовна, Муйинжонов Хусейн Алишерович
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ КОМПАНИЙ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО АДАПТАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ 28
Габбарова Ильмира Володиевна
BALAND BINOLAR FASADLARINI PARDOZLASH TEXNOLOGIYALARINI EKSPLUATATSION ISHONCHLILIK VA XIZMAT MUDDATINI UZAYTIRISH ASOSIDA OPTIMALLASHTIRISH 34
Amirov Shavkat Rahmatullayevich
ИНТЕГРАЛЬНАЯ ОЦЕНКА УСТОЙЧИВОГО ЦИФРОВОГО РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ 41
Усманова Азиза Баходировна
PEREGONDAGI HARAKATNI BOSHQARISH TIZIMLARINI MIKROPROTSESSORLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRILGAN TUZILMAVIY SXEMASINI ISHLAB CHIQISH 46
Xujamkulov Eldor G'ayratjon o'g'li
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI 55
Alimova Dilafro'z Tohir qizii
HUDUDLAR KESIMIDA AHOLI O'SISHINING BANDLIK DARAJASIGA TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH (O'ZBEKISTON MISOLIDA) 61
Xusniddinova Gulnoza Ulug'bek qizi
QUYOSH FOTOELEKTRIK PANELLARI SAMARADORLIGIGA ATROF-MUHIT OMILLARI VA CHANGLANISHNING TA'SIRI HAMDA ULARNI KAMAYTIRISHGA QARATILGAN INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR 67
Botirov Bozorbek, Iskandarova Charos, Avazov Jonibek, Sultonov Abror
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNING HOZIRGI HOLATI TAHLILI 75
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Sharipova Lobar Umrbek qizi
INTERPOLATSION TIKLASH ALGORITMLARINING OCR ANIQLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASH 82
Aliyev Nodirbek Hamidullo o'g'li
IKORXONALARDA KORPORATIV BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI VA INSTITUTSIONAL OMILLARI 90
Muxtorova Shaxlo Farxodovna
O'ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARINI EKONOMETRIK PROGNOZLASH 94
Qo'ziboyev Behzod Hamidovich
KPI-BASED PERFORMANCE MANAGEMENT AND ITS IMPACT ON EMPLOYEE PRODUCTIVITY 99
Sultanova Kamila Mukhtorali kizi
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH 104
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li
FARG'ONA VILOYATI MAHALLALARIDA TADBIRKORLIK VA HUNARMANDCHILIKNI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY-IQTISODIY VA INSTITUTSIONAL OMILLARINI BAHOLASH 110
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich

MHXS STANDARTLARIGA O‘TISH: KORXONALAR UCHUN AMALIY MUAMMOLAR VA YECHIMLAR 116
Eshniyazova Yulduz Yuldashbayevna
TURMUSH FAROVONLIGINI BAHOLASHNING KO‘P O‘LCHOVLI USULLARI VA MEZONLARI 120
Turdikulova Moxira Maxmasharifovna
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY-IQTISODIY IMPERATIVLARI 125
Kaxorova Zamira Safaraliyevna
YENGIL SANOAT KORXONALARIDA RO‘Y BERISHI MUMKIN BO‘LGAN BAXTSIZ HODISALAR VA UNI BARTARAF ETISH CHORA-TADBIRLARI 131
Dehqonov Oyatillo Mansurbek o‘g‘li, Abduraxmanov Abdurashid Ataxanovich
VTULKA DETALINI ISHLAB CHIQARISHDA SHTAMPLASH TEXNOLOGIK JARAYONINI ISHLAB CHIQISH... 136
Abdullayev Fatxulla, Xasanov Kamoliddin, Yolg‘ashova Madina, Jo‘rayev Muhiddin
JAHON MOLIYAVIY TIZIMINING TRANSFORMATSIYASI.. 140
Qobilova Nodira Qayumjon qizi, Normurodov X.E.
KORXONALARDA “TEJAMKOR ISHLAB CHIQARISH” KONSEPSIYASIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI 144
Mamasoliyev G‘ayratbek Maxamadyusupovich
HUDUDIY BARQARORLIKNI TA’MINLASHDA MAHSULOT EKSPORTINI DIVERSIFIKATSIYALASH YO‘LLARI.. 149
Mamadjanova Tuyg‘unoy Axmadjanovna
PAXTA-TO‘QIMACHILIK KLASTERLARIDA ISHLAB CHIQARISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ASOSIDA YUQORI QO‘SHILGAN QIYMATLI MAHSULOTLAR ULUSHINI KENGAYTIRISH 154
Yusupova Feruza Yo‘ldoshevna
AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA MIKROLOYIHALARNING O‘RNI 159
Irgashev Anvar Farxodovich
XALQARO KOMPANIYALARDA INNOVATSION BOSHQARUV TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI.. 166
Raxmankulov Sherzod Shokirovich
ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОЦЕССА ДЕГРАДАЦИИ КОМПОНЕНТОВ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ МОДУЛЕЙ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ КЛИМАТИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ: ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОБЗОР 171
Дыскин Валерий Григорьевич, Курбанов Юнус Муртаза угли, Жубаназаров Ринат Шапагат Улы
RIVOJLANGAN DAVLATLARDA CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH TIZIMINING INSTITUTSIONAL ASOSLARI 177
O‘tbosarov Abrorbek Adxamjon o‘g‘li
DAVLAT ORGANLARI VA TASHKILOTLARI ICHKI AUDITORLARINING PROFESSIONAL AXLOQ QOIDALARINI ISHLAB CHIQISH.. 182
Xamidova Zarifa Urol qizi
AUDIT JARAYONIDA DALIL OLISH VA UNING MUAMMOLARI.. 189
Ro‘zmetov Mansur
O‘ZBEKISTONDA IJTIMOIY TURIZMNI QO‘LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMI VA ULARNING SAMARADORLIGI.. 193
Shaydulova Marjona Alisher qizi
KORXONALARNING MOLIYAVIY HOLATINI IFODALOVCHI KO‘RSATKICHLAR VA ULARNING MOLIYAVIY TAHLILI AHAMIYATI.. 198
Rizoyev Farrux Hikmatilloyevich
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK SANOAT ZONALARIDA IQTISODIY SALOHIYATNI TAKOMILLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH MASALALARI.. 203
Turaboev Ibroxim Ismoil o‘g‘li
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG‘DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH 208
Komilova Nodira Abdirahmon qizi

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ В КОМПАНИЯХ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ В УСЛОВИЯХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ РЕФОРМ 218

Юсупов Зойиржон Ровшан угли, Жумаев Улуғбек Нодирбекович
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ КОМПАНИЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНЫХ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ 224

Тожалиев Шохрух Талип ўғли
GAMES ARE A POWERFUL TOOL FOR IMPROVING LANGUAGE LEARNING 229

Kulakhmedova Gulnora Abdurahimovna
O‘ZBEKISTONDA TIJORAT BANKLARINING INNOVATSION XIZMATLARI ORQALI KAMBAG‘ALLIKNI KAMAYTIRISH 234

Azlarova Aziza Axrorovna
AVTOMOBIL SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH JARAYONLARINI BOSHQARISH VA RISKLARNI KAMAYTIRISH MEXANIZMLARI 241

Marufxanov Davron Hasanovich
O‘ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING YANGI IMKONIYATLARI: 2026-YIL ISLOHOTLARI VA ISTIQBOLLARI 249

Isakjanova Saboxat Muhamedovna
MINTAQA IQTISODIYOTI VA SANOATNING RIVOJLANISHI O‘RTASIDAGI O‘ZARO BOG‘LIQLIKNING NAZARIY YONDASHUVLARI 256

Jalolova Muazzamxon Akbarjonovna
DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISHNI JORIY ETISHDA ASOSIY MUAMMOLAR VA ULARNI HAL ETISH YO‘LLARI 261

Anvar Deberdiyev
RAQAMLI XIZMATLARNING O‘ZBEKISTON TASHQI SAVDO BALANSIDAGI O‘RNI 265

Latipova Shaxnoza Maxmudovna, Normurodova Zuhra Orzimurod qizi
TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI 271

Ruzibayeva Nargiza Xakimovna
IQTISODIY TIZIMDA TADBIRKORLIK VA TADBIRKORLIK QOBILIYATIGA YANGICHA YONDASHUV 276

Tadjiev Bexzod Umidjanovich
OTMNI MOLIYAVIY TA’MINLASHNING INNOVATSION MOLIYAVIY MODELLARI 283

Tuxliyev Bozor Karimovich
TOG‘-KON SANOATI KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIMLARNI RIVOJLANTIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI 286

Abirova Nargizabonu
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA INNOVATSION LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 291

Ro‘ziyeva Maftuna Yusufovna
OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI KORXONALARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASHDA IQTISODIY KO‘RSATKICHLAR DINAMIKASINING EMPIRIK TAHLILI 296

Sharipova Shahlo Istamovna
METROLOGIYANING ILMIY-METODIK ASOSLARI VA UNING ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI 301

Maxmudov Dostonbek Soyibjon o‘g‘li
SANOAT KORXONALARIGA KIRITILGAN INVESTITSIYALAR SAMARADORLIGINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI 305

Mirzakulova Risolat Musurmankulovna
O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI 310

Ibragimova Saodat, Mirhamidova Dilorom, Shagaipova Gulchehra

OLIY TA'LIM BITIRUVCHILARI SONINING JISMONIY SHAXSLAR DAROMAD SOLIG'IGA TA'SIRI VA INSON KAPITALI ORQALI IJTIMOIY XARAJATLARNI BOSHQARISH........316
Primova Nigora Ikrom qizi
GLOBAL BIZNESDA INNOVATSIYALARNING ROLI: YANGI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHGA STRATEGIK YONDASHUVLAR........324
Raxmankulov Sherzod Shokirovich
ELEKTRON TIJORAT BILAN SHUG'ULLANUVCHI KORXONALARDA MIJOZLAR QONIQISH DARAJASI..330
Aripov Ulug'bek Bahodirovich
KICHIK BIZNESDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI........334
Xakimov Akbar Anvarovich
FOTOELEKTRIK TIZIM SAMARADORLIGIGA HARORAT, SOYALANISH VA DEGRADATSIYA OMILLARINING TA'SIRI........337
Majidova Maxliyo A'zam qizi
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG'DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH 347
Komilova Nodira Abdirahmon qizi
STUDY OF THE INFLUENCE OF MEMBRANE REACTOR ON METHANE CONVERSION WITH WATER VAPOR AND CARBON OXIDE (IV)........355
Umida Shabarova, Sugdiyana Abdurasulova
ESG MANAGEMENT IN COMMERCIAL BANKS OF UZBEKISTAN: EVALUATION PRACTICES, KEY DETERMINANTS, AND STRATEGIC PRIORITIES........360
Sanemkhan Abdullaeva
UMUMIY O'RTA TA'LIM MUASSASALARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STRATEGIK MENEJMENTNING O'RNI VA AHAMIYATI........368
Boymirzayev Doniyorbek Anvarjon o'g'li

UMUMIY O'RTA TA'LIM MUASSASALARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STRATEGIK MENEJMENTNING O'RNI VA AHAMIYATI

Boymirzayev Doniyorbek Anvarjon o'g'li
Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi
O'quvchilarni kasbga yo'naltirish bo'limi yetakchi mutaxassisi
Email: doniyorboymirzayev1997@mail.ru

Annotatsiya: Mazkur maqolada umumiy o'rta ta'lim muassasalarida boshqaruv samaradorligini oshirishda strategik menejmentning o'rni va ahamiyati ilmiy jihatdan tahlil etilgan. Tadqiqot natijalari strategik menejment mexanizmlarini joriy etish boshqaruv jarayonining tizimliligi va natijadorligini oshirishini ko'rsatdi. Shu bilan birga, rahbarlarning strategik kompetensiyalarini rivojlantirish, innovatsion va raqamli boshqaruv yondashuvlarini keng joriy etish muhim ahamiyat kasb etishi aniqlandi. Maqolada umumiy o'rta ta'lim muassasalari uchun boshqaruv samaradorligini oshirishga qaratilgan amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: strategik menejment, boshqaruv samaradorligi, raqamli boshqaruv, strategik kompetensiyalar, innovatsion boshqaruv.

Abstract: This article provides a scientific analysis of the role and importance of strategic management in improving management efficiency in general secondary education institutions. The results of the study indicate that the implementation of strategic management mechanisms enhances the systematic nature and effectiveness of the management process. At the same time, it has been determined that the development of leaders' strategic competencies, as well as the widespread introduction of innovative and digital management approaches, is of significant importance. The article also develops practical recommendations aimed at improving management efficiency in general secondary education institutions.

Keywords: strategic management, management efficiency, digital management, effectiveness of management.

Аннотация: В данной статье научно проанализированы роль и значение стратегического менеджмента в повышении эффективности управления в учреждениях общего среднего образования. Результаты исследования показали, что внедрение механизмов стратегического менеджмента способствует повышению системности и результативности управленческого процесса. В то же время установлено, что развитие стратегических компетенций руководителей, а также широкое внедрение инновационных и цифровых подходов к управлению имеют важное значение. В статье разработаны практические рекомендации, направленные на повышение эффективности управления в учреждениях общего среднего образования.

Ключевые слова: стратегический менеджмент, эффективность управления, цифровое управление, результативность управления.

KIRISH

Mamlakat taraqqiyoti ta'lim tizimi samaradorligiga bevosita bog'liq. Chunki maktab – bu shaxsni tarbiyalovchi va kelajak avlodni jamiyat hayotiga tayyorlovchi eng muhim ijtimoiy institutdir. Shu bois maktab boshqaruvi samarali bo'lishi uchun zamonaviy menejment uslublaridan foydalanish maqsadga muvofiq.

Shulardan biri – strategik rejalashtirish bo'lib, u ta'lim jarayonining barqaror rivojlanishini ta'minlaydi. Strategik reja – bu maktabning kelgusidagi yo'nalishini aniqlab beradigan, ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan kompleks dasturdir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Strategik menejment va ta'lim muassasalarini samarali boshqarish masalasi ko'plab mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan keng o'rganilgan. Xorijiy olimlardan M. Porter strategik boshqaruvni tashkilotning raqobat ustunligini ta'minlovchi muhim omil sifatida asoslab bergan. Uning fikricha, strategiya – bu tashkilotning uzoq

muddatli maqsadlariga erishish uchun resurslarni samarali taqsimlash jarayonidir.

I. Ansoff strategik rejalashtirishni tashqi muhitdagi o‘zgarishlarga moslashish vositasi sifatida talqin etib, strategiyani ishlab chiqishda muhit tahlili va risklarni baholash muhimligini ta’kidlaydi. P. Drucker esa boshqaruv samaradorligini natijadorlik bilan bog‘lab, tashkilot faoliyatida strategik fikrlashning ustuvor ahamiyatga ega ekanini ko‘rsatadi.

Mahalliy olimlar tomonidan ham ta’lim boshqaruvi va strategik rivojlanish masalalari chuqur o‘rganilgan. Jumladan, R.X. Djurayev ta’lim tizimini boshqarishda innovatsion yondashuvlarning ahamiyatini asoslab, zamonaviy maktab rahbari strategik fikrlashga ega bo‘lishi zarurligini ta’kidlaydi. Uning tadqiqotlarida ta’lim tizimini modernizatsiya qilishda boshqaruvning ilmiy asoslanganligi muhim omil sifatida ko‘rsatilgan.[1]

Shuningdek, N.A. Muslimov pedagogik jarayonni boshqarishda tizimli yondashuvni qo‘llash zarurligini asoslab bergan bo‘lib, u ta’lim sifatini oshirishda rejalashtirish va monitoring mexanizmlarining muhimligini alohida qayd etadi. Olimning fikricha, samarali boshqaruv – bu aniq maqsad, reja va natijaga yo‘naltirilgan faoliyatdir.[2]

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda kompleks yondashuv asosida bir nechta ilmiy metodlardan foydalanildi:

nazariy metodlar (tahlil, umumlashtirish);

analitik metodlar (SWOT, SMART, KPI);

qiyosiy tahlil (xorijiy tajriba bilan solishtirish);

empirik metodlar (ikkilamchi ma’lumotlar);

induksiya va deduksiya.

Tadqiqotda xalqaro tashkilotlar hisobotlari, ilmiy maqolalar va normativ-huquqiy hujjatlardan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Strategik rejalashtirish menejmentning asosiy yo‘nalishlaridan biridir. U orqali tashkilotda real holatni tahlil qilish, zaif yoki kuchli tomonlarini aniqlash va bir so‘z bilan aytganda, SWOT tahlil qilishda eng muhim jihat sanaladi. Bu to‘g‘risida O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Strategik rejalashtirish va rivojlanish tizimini joriy etish bo‘yicha tashkiliy chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi 2025-yil 30-oktabrdagi PF-201-sonli Farmoni ham e’lon qilindi. Unga ko‘ra, respublikada strategik rejalashtirish va rivojlanishning yagona va kompleks tizimini shakllantirish, strategik ahamiyatga ega hujjatlarni ishlab chiqish, amalga oshirish, monitoring qilish va samaradorligini baholashning barqaror va samarali mexanizmlarini joriy etish, ushbu sohada vazirliklar, idoralar, barcha darajadagi mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari, shuningdek, tahliliy markazlar va ilmiy-tadqiqot muassasalarining kelishilgan holda faoliyatini ta’minlash maqsadida, “maqsad — harakat — natija” zanjiri asosida strategik ahamiyatga ega hujjatlarni ishlab chiqish, amalga oshirish, monitoring qilish va baholashni o‘z ichiga olgan strategik rejalashtirish va rivojlanish tizimini joriy etish topshirig‘i berilgan.[3]

Maktab ta’limi tizimida ham strategiya muhim hisoblanadi va quyidagi bosqichlarni o‘z ichiga oladi:

Ta’lim sifatini tahlil qilish;

O‘quv dasturlarini takomillashtirish;

O‘qituvchilar malakasini oshirish;

Moddiy-texnik va metodik bazani rivojlantirish;

Maktabning imijini oshirish ham muhim hisoblanadi.

Strategik rejalashtirish maktab rivojlanishiga quyidagi jihatlar bo‘yicha ijobiy ta’sir ko‘rsatadi:

Aniq yo‘nalish berish – strategik reja maktabning uzoq muddatli maqsadlarini belgilaydi va uning rivojlanish konsepsiyasini ishlab chiqadi.

Resurslarni samarali boshqarish – mavjud moddiy, moliyaviy va inson resurslari oqilona taqsimlanadi. Masalan, texnologik vositalar xaridida ustuvorlik belgilanishi, o‘qituvchilarning qayta tayyorlanishi rejalashtiriladi.

Ta’lim sifatini oshirish – aniq maqsadlar qo‘yilishi natijasida o‘qituvchilarning metodik ishlari yaxshilanadi, yangi pedagogik texnologiyalar joriy etiladi.

Jamoaviy hamkorlikni kuchaytirish – strategik reja faqat rahbarning hujjati bo‘lib qolmay, balki butun jamoa, ota-onalar va o‘quvchilarni ham o‘z ichiga olgan umumiy dasturga aylanadi.

Innovatsion rivojlanishni ta’minlash – raqamli ta’lim vositalari, sun’iy intellektdan foydalanish, masofaviy ta’lim elementlarini qo‘llash imkoniyati yaratiladi.

1 https://ru.scribd.com/document/900501905/1-Modul-Ta-lim-menejmenti
2 chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://lib.bimm.uz/items/download/2818
3 https://www.lex.uz/docs/-7806403

Xalqaro tajriba. Rivojlangan davlatlarda (masalan, AQSh, Kanada, Buyuk Britaniya, Finlyandiya, Singapur kabi ta'lim tizimi rivojlangan mamlakatlarda) maktablarda strategik rejalashtirish va boshqaruv tizimi ancha tizimli, ilmiy asoslangan va amaliy natijalarga yo'naltirilgan bo'ladi.

Singapur – dunyoning ta'lim va iqtisodiy jihatdan eng rivojlangan davlatlaridan biri. Singapurda maktablar milliy darajada markazlashgan strategiya asosida faoliyat yuritadi. "Thinking Schools, Learning Nations" (TCLN) strategiyasi orqali SMART maqsadlar rejalashtiriladi, data-driven boshqaruv, ya'ni natijalar asosida qaror qabul qilinadi. Buning asosiy maqsadi o'quvchilarni tanqidiy fikrlashga o'rgatish hisoblanadi va bu strategiya davlat darajasida ishlab chiqilib, maktablarga joriy etiladi.[4]

Finlandiya – ta'lim bo'yicha eng rivojlangan davlatlardan sanaladi. Fin maktablarida asosiy yondashuvlar bu desentralizatsiya, ya'ni o'quvchilarga erkinlik berish va uzoq yillik strategiya hisoblanadi. Finlandiya ta'lim tizimining yana bir eng muhim jihati tenglik, ya'ni shahar maktablaridan tortib qishloq maktablarigacha bir xil sharoit va bir xil muhit yaratishdir.[5]

AQSh – dunyodagi har tomonlama rivojlangan kam sonli davlatlardan biri. Shubhasiz, ta'lim tizimi ham eng yuqori o'rinlarda turadi. Bu davlatda maktablar va shtatlar darajasida strategik boshqaruv mavjud. Erkin qaror qabul qilish jarayoni ham anchayin shaffof. Shu bilan birga, hisobdorlik tizimi kuchli o'rnatilgan. Qolaversa, School Improvement Plan (SIP), Data-driven decision making hamda KPI va "value-added" baholash tizimlari mavjud.[6]

Yuqorida sanab o'tilgan davlatlardagi asosiy metodlarga qarasak, SWOT, SMART, KPI, Data-driven boshqaruv, PDCA (uzluksiz takomillashtirish) kabilarni ko'rishimiz mumkin. Ushbu boshqaruv metodlari maktablar samaradorligini, resurslarning to'g'ri taqsimlanishini hamda eng muhimi uzoq muddatli rivojlanishni ta'minlaydi.

So'nggi yillarda O'zbekiston ta'lim tizimiga ham katta e'tibor berilmoqda. O'quvchilarimiz xalqaro fan olimpiadalarida yuqori natijalarga erishmoqda. Albatta, bu natijalar o'z-o'zidan sodir bo'lmaydi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Mamlakat taraqqiyotining 2030-yilgacha mo'ljallangan ustuvor yo'nalishlari doirasida islohotlarni izchil davom ettirish va yangi bosqichga olib chiqishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida"gi 2026-yil 16-fevraldagi PF-21-sonli Farmoni e'lon qilindi. Ushbu farmonda ham ta'lim tizimini rivojlantirish bo'yicha qator vazifalar belgilab berilgan. Unga ko'ra, 2030-yilga qadar umumiy o'rta ta'lim muassasalarini yangi bosqichga olib chiqish, pedagoglar faoliyatini yaxshilash, ish haqlarini oshirish yo'nalishlari bo'yicha alohida bandlar ishlab chiqilgan.[7]

Tadqiqot natijalari strategik menejmentni joriy etish quyidagi ijobiy natijalarni berishini ko'rsatdi:
boshqaruv tizimliligi oshadi;
qaror qabul qilish sifati yaxshilanadi;
ta'lim jarayoni samaradorligi ortadi;
resurslardan foydalanish samaradorligi oshadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Strategik menejment umumiy o'rta ta'lim muassasalarida boshqaruv samaradorligini oshirishning muhim vositasidir. U ta'lim sifatini oshirish, resurslardan oqilona foydalanish va uzoq muddatli rivojlanishni ta'minlaydi.

Amaliy tavsiyalar:
strategik rejalashtirish tizimini joriy etish;
rahbarlar malakasini oshirish;
raqamli boshqaruvni kengaytirish;
xalqaro tajribani moslashtirish.

S6trategik rejalashtirish – bu maktabning muvaffaqiyatli faoliyat yuritishi va ta'lim sifatini oshirishda eng muhim vositalardan biridir. U nafaqat ta'lim jarayonini tashkil etadi, balki maktab jamoasini umumiy maqsad yo'lida birlashtiradi, innovatsiyalarni kengaytiradi va resurslardan oqilona foydalanish imkoniyatini yaratadi. O'zbekiston maktablarida strategik rejalashtirishni keng joriy etish kelgusida ta'lim sifatini yuksaltirish, xalqaro reytinglarda yuqori o'rinlarni egallash va eng asosiysi – yosh avlodni zamonaviy bilim va ko'nikmalar bilan qurollantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 16.02.2026-yildagi "Mamlakat taraqqiyotining 2030-yilgacha mo'ljallangan ustuvor yo'nalishlari doirasida islohotlarni izchil davom ettirish va yangi bosqichga olib chiqishning qo'shimcha chora-

4 https://www.researchgate.net/publication/371995466_The_Role_of_Strategic_Planning_in_Ensuring_the_Success_of_Education
5 https://infofinland.fi/education/the-finnish-education-system
6 https://arxiv.org/abs/1811.09240?utm_source=chatgpt.com
7 https://www.lex.uz/uz/docs/-8050769

tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-21-son Farmoni // URL: https://www.lex.uz/uz/docs/-8050769
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 30.10.2025-yildagi “Strategik rejalashtirish va rivojlanish tizimini joriy etish bo‘yicha tashkiliy chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF-201-son Farmoni // URL: https://lex.uz/uz/docs/-7806403
3. Djurayev R.X. Ta’lim menejmenti. – Toshkent, 2024. – 256 b.
4. Muslimov N.A. Pedagogik kompetentlik va innovatsion faoliyat. – Toshkent, 2017. – 312 b.
5. Ansoff I. Strategic Management. – New York: Wiley, 1979. – 236 p.
6. Drucker P. Management: Tasks, Responsibilities, Practices. – New York: Harper & Row, 1985. – 553 p.
7. https://www.researchgate.net/publication/371995466_The_Role_of_Strategic_Planning_in_Ensuring_the_Success_of_Education – Anita Babic Krstevska MA Candidate, Faculty of Languages, Cultures and Communication, South East European University, North Macedonia.
8. https://infofinland.fi/education/the-finnish-education-system – The Finnish education system.

muhandislik
& iqtisodiyot
ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov
Musahhih: Zokir Alibekov
Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S–5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy